زندگی نامه

ناصر از تولد تا مرگ

■ جمال عبدالناصر (۱۵ژانویه ۱۹۱۸ – ۲۸سپتامبر ۱۹۷۰) دومین رییس‌جمهور مصر از سال ۱۹۵۶ تا هنگام مرگ بود. وی به همراه محمد نجیب، نخستین رییس‌جمهور، انقلاب ۱۹۵۲ این کشور را رهبری کرد که به سرنگونی پادشاهی مصر و سودان انجامید. وی در کشور خود به تسریع روند مدرنیزاسیون و اجرای اصلاحات سوسیالیستی دست یازید و با ترویج اندیشه‌های پان‌عربی برای مدت کوتاهی مصر را با سوریه متحد کرد و جمهوری متحده عربی را بنیان گذاشت.

ناصر یکی از مهم‌ترین شخصیت‌های سیاسی هم در تاریخ مدرن اعراب و هم در کشورهای در حال توسعه سده بیستم به‌شمار می‌رود. او موفق به ملی‌کردن کانال سوئز شد و نقش محوری در تلاش‌های ضد امپریالیستی در جهان عرب و آفریقا داشت. ناصر همچنین نقش کلیدی در تاسیس جنبش عدم تعهد داشت. سیاست‌های ملی‌گرایانه او که به ناصریسم مشهور است، هواداران زیادی در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ در جهان عرب داشت. هرچند شکست در جنگ شش‌روزه از اسراییل در ۱۹۶۷ خدشه زیادی به موقعیت عبدالناصر به عنوان «رهبر جهان عرب» وارد کرد اما هنوز هم عموم اعراب، وی را نماد حیثیت و آزادی اعراب می‌دانند.

جمال عبد الناصر در ۲۸سپتامبر ۱۹۷۰ بر اثر سکته قلبی درگذشت. مرگ جمال عبدالناصر در ۲۸سپتامبر ۱۹۷۰ پس از پایان نشست اضطراری سران اتحادیه عرب و چند ساعت پس از آنکه شیخ صباح سوم، امیر کویت آخرین میهمان اجلاس را تا فرودگاه بدرقه کرد دچار سکته قلبی شد و پس از انتقال به منزل شخصی‌اش درگذشت. در هنگام مرگ همسر ایرانی‌اش تحیه، معاون اولش محمد انورسادات و دوست صمیمی‌اش محمدحسنین هیکل بر بالینش حاضر بودند. این اجلاس برای پایان بخشیدن به جنگ خونین میان فداییان فلسطینی و ارتش اردن معروف به سپتامبر سیاه در هتل نیل هیلتون قاهره برگزار شده و پس از عقد پیمان صلح میان یاسر عرفات، رهبر فلسطینیان و ملک‌حسین پادشاه اردن پایان یافته بود. مرگ ناگهانی ناصر مصر و جهان عرب را شوکه کرد. مراسم تشییع‌جنازه او با حضور دست‌کم پنج‌میلیون عزادار و تمامی رهبران کشورهای عربی برگزار شد. ملک‌حسین و یاسر عرفات مقابل مردم گریه کردند و معمر قذافی بنا بر گزارش‌ها دوبار غش کرد. جسد عبدالناصر در مسجد نصر که به مسجد عبدالناصر تغییر نام داده شد، منتقل و در آنجا به خاک سپرده شد. بر اثر شورش‌های پس از مرگ ناصر در بیروت، چندین نفر کشته شدند و در شهر قدیم اورشلیم حدود ۷۵هزار عرب راهپیمایی کردند.

احتمال قتل

مرگ ناگهانی عبدالناصر، مردم جهان عرب را بهت‌زده

کرد و باور اینکه او به مرگ طبیعی مرده باشد برای بسیاری سخت بود. از آن هنگام تاکنون گمانه‌زنی‌هایی در مورد احتمال قتل ناصر صورت گرفته است. مصطفی محمود، نویسنده و پزشک مصری در کتاب خاطراتش این احتمال را مطرح کرده است که قلب جمال عبدالناصر پس از خوراندن زهر به او دچار عارضه‌ای شده که سرانجام به سکته او انجامیده‌است. هدی دختر عبدالناصر نیز چندین بار انور سادات جانشین ناصر را به قتل او متهم کرده‌است. هدی یک‌بار به همین دلیل با شکایت رقیه سادات دختر انور سادات به پرداخت ۱۵۰هزار لیره (حدود ۲۶هزاردلار) غرامت محکوم شد. اما در سال ۲۰۱۰ ادعای هدی با تایید ضمنی محمدحسنین هیکل شخصیت فرهنگی معروف جهان عرب و مصر و دوست صمیمی و شاهد مرگ ناصر همراه شد. هیکل در سپتامبر ۲۰۱۰ در برنامه تجربه زندگی (تجربه حیاه) در تلویزیون الجزیره در این مورد گفت:

جمال عبدالناصر سه‌روز پیش از مرگش در سوییت شخصی خود در هتل نیل هیلتون قاهره در حال گفت‌وگو با یاسر عرفات برای پایان دادن به درگیری فداییان فلسطینی با ارتش اردن بود که بحث بالا گرفت و حال عبدالناصر منقلب شد تا آنجا که برخاست و به یاسر عرفات گفت: یا پا می‌شوی می‌رویم پایین در تالار اجتماعات و پایان بی‌نتیجه مذاکرات را اعلام می‌کنیم یا اینکه می‌نشینیم حرف جدی می‌زنیم و به توافق می‌رسیم. سادات که حال عبدالناصر را چنین دید گفت: رییس، تو به یک فنجان قهوه نیاز داری، من خودم برایت درست می‌کنم. بعد رفت در آشپزخانه اما وقتی قهوه درست می‌کرد، محمد داوود آشپز مخصوص عبدالناصر را که از سیاهپوستان نوبه‌ای بود از آشپزخانه بیرون کرد، بعد قهوه را با دست خودش آورد و به عبدالناصر داد و او هم قهوه را نوشید.» با این حال او تاکید کرد در حال حاضر هیچ‌کس نمی‌تواند ثابت کند که انورسادات در قهوه جمال‌عبدالناصر زهر ریخته بود و در هتل نیل هیلتون هم هیچ نوع زهری پیدا نشد. هیکل همچنین مدعی شد که سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا، اسراییل، فرانسه و بریتانیا و همچنین شاه ایران و پادشاه عربستان سعودی بارها برای قتل عبدالناصر توطئه کرده بودند.

بررسی تاریخی انقلاب ۲۳ ژوئیه افسران آزاد مصر در ۱۹۵۲

ناصریسم و ناسیونالیسم عرب

سیروس غفاریان

در ۲۳ ژوئیه ۱۹۵۲ (اول مرداد ۱۳۳۱) انقلابی به رهبری افسران آزاد در مصر به وقوع پیوست که به عمر حکومت ۱۴۷ساله فرزندان محمدعلی پاشا خاتمه داد و کشور پادشاهی مصر، جمهوری شد. ماه ژوئیه و به قول مصریان «یولیو» (تموز) ماه سرنوشت‌سازی برای مصریان بود، زیرا در ۲۳ ژوئیه ۱۹۵۲ انقلاب افسران آزاد به حکومت ملک فاروق پایان داد و در ۲۶ ژوئیه چهار سال بعد یعنی ۱۹۵۶ با ملی‌کردن کانال سوئز ضربه بزرگی به منافع استعماری بریتانیا وارد کرد به طوری که از آن تاریخ به بعد در جهان عرب ناصر و مکتب ناصریسم به عنوان سمبل ناسیونالیزم عرب شناخته شد و با مرگ او در ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۰ در ۵۲سالگی با آن همه مبارزات ضداستعماری، جهان عرب تاکنون چنین رهبری را با شخصیت جهانی جمال عبدالناصر به خود ندیده است.

اتحادیه افسران آزاد چگونه به وجود آمد و چه عواملی باعث انقلاب آنها شد

بعد از تقسیم فلسطین و تشکیل دولت اسراییل و بی‌تفاوتی پادشاهی چون ملک فاروق و وابستگی او به انگلستان و عدم توجه خاندان سلطنتی مصر به بزرگ‌ترین مساله مصر که همان استقلال صوری و ظاهری از یک طرف و استقرار نظامیان انگلیسی در ساحل کانال سوئز که در واقع در حکم اشغال نظامی کشور بود، باعث نارضایتی میلیون مصری به‌ویژه افسران جوان ارتش بود. بهانه و انگیزه تشکیل سازمان افسران آزاد مصر، این مساله بود که در ژانویه ۱۹۵۲، عده‌ای از افسران جوان مانند سرهنگ جمال عبدالناصر و سرهنگ عبدالحکیم عامر از ریاست ژنرال محمدنجیب که افسری سودانی‌الاصل بود، بر باشگاه افسران ارتش مصر پشتیبانی کردند. اما ملک فاروق به علت محبوبیتی که ژنرال نجیب در بین افسران جوان کسب کرده بود، احساس خطر کرده و حکم ریاست او را لغو کرد. افسران جوان یک کمیته سری به ریاست او با هدف انقلاب نظامی در زمانی مقتضی تشکیل دادند. افسران جوان که بعد از پیروزی انقلاب ۲۳ ژوئیه ۱۹۵۲ (ثلاث و عشرین یولیو)، شورایی را برای اداره کشور تشکیل دادند، ۱۲نفر بودند که شاخص‌ترین آنان عبارت بود از ژنرال محمدنجیب (محمدنجیب از نظر درجه و سن در حد افسران جوان نبود ولی از آن جایی که اهل سودان بود، برای حفظ وحدت دره نیل «اتحاد سودان و مصر» را در راس سازمان خود قرار دادند.) دیگران عبارت بودند از سرهنگ جمال عبدالناصر، سرهنگ خلبان علی صبری، سرهنگ ممدوح محمدسالم، سرهنگ زکریا محی‌الدین، سرهنگ محمدصدقی سلیمان، سرهنگ عبداللطیف بغدادی، سرهنگ محمدانورالسادات، سرهنگ اسماعیل علی، سرهنگ عبدالغنی جمسی، سرهنگ کمال حسن علی، سرهنگ عبدالحکیم عامر؛ این افسران برای اداره کشوری آماده می‌شدندکه در آینده نزدیک باید سکاندار آن باشند. عده‌ای از جوانان تحصیلکرده تکنوکرات و متخصص فارغ‌التحصیل بهترین دانشگاه‌های اروپا و آمریکا مانند دکتر محمود فوزی، عبدالرزاق عبدالمجید که در زمان حکومت ناصر به معمار اقتصادی مصر معروف شدند نیز به همکاری در آینده دعوت کردند. ضمنا کسانی مانند عبدالعزیز محمد حجازی، مصطفی خلیل، شعراوی جمعه، لبیب شوقیر، ضیاءالدین داوود، سامی شرف، عزیز صدقی. از میان اسامی یادشده از بین نظامیان، ژنرال نجیب و سرهنگ ناصر و سرهنگ سادات به مقام ریاست جمهوری رسیدند و افسران دیگر هرکدام تا معاونت ریاست جمهوری و پست‌های کلیدی دیگر نایل شدند. تکنوکرات‌های تحصیلکرده‌ای که برای اداره حکومت در نظر گرفته شده بودند، همگی در زمان جمال عبدالناصر و سپس انورسادات به پست‌های حساس وزارتی رسیدند و سازندگی مصر بعد از سقوط ملک فاروق مدیون تلاش‌های آنان بود.

علل و انگیزه انقلاب افسران آزاد

با آنکه «سعد زغلول» رهبر حزب «وفد» برای کسب استقلال مصر کوشش‌های بسیار کرد نماینده انگلیس در قاهره یعنی ژنرال «آلن بی» طی اعلامیه ۲۸ فوریه ۱۹۲۲ در زمان سلطنت ملک احمد فواد اول اعلام کرد که بر طبق این اعلامیه به مصر استقلال داده‌ایم درصورتی که نیروهای ارتش بریتانیا همچنان در مصر بودند و اطراف کانال سوئز را نیز در اشغال خود داشتند و انگلیسی‌ها در مقایسه با مردم مصر از امتیازات سطح بالایی برخوردار بودند. مجاهدات مردم همچنان ادامه داشت تا آنکه در زمان پادشاهی ملک فاروق، «نحاس پاشا»، نخست‌وزیر در ۲۶ آگوست ۱۹۳۶ قراردادی را با دولت بریتانیا به امضا رسانید که جانشین اعلامیه یک‌طرفه بریتانیا در ۱۹۲۲ بود. این پیمان، چیرگی امپریالیسم انگلستان بر مصر را در یک زرورق قانونی پیچید. دولت بریتانیا بر طبق این پیمان با آنکه بر استقلال مصر تاکید کرد ولی مصر را ملزم کردند که در امور سیاست خارجی با بریتانیا مشورت کند. این پیمان باعث عصبانیت «وفدی‌ها» و ضمنا اختلاف بین اعضای آنها شد و ملک فاروق برای حفظ سلطنت خویش ضمن انحلال مجلس، نحاس پاشا را بر کنار کرد. بر اثر تظاهرات شدید مردم، فاروق مجبور شد که در چهارم فوریه ۱۹۴۲، نحاس پاشا را دوباره به نخست‌وزیری برساند چون جنگ جهانی در شمال آفریقا بین مارشال رومل آلمانی و مونتکمری انگلیسی در جریان بود و احساسات ضدانگلیسی مردم رژیم سلطنتی را به مخاطره انداخته بود.

۲ – ملی‌شدن صنعت نفت در ایران، باعث تحریک احساسات و بالارفتن انگیزه‌های انقلاب در مصر شد به‌ویژه وقتی که در ۲۰ نوامبر ۱۹۵۱ دکتر مصدق پس از آنکه از شورای امنیت سازمان ملل متحد در نیویورک به ایران می‌آمد، در بین راه در قاهره توقف کرد. استقبال دومیلیون مردم قاهره و شخص نحاس پاشا از وی چشمگیر بود. تظاهرات مردم بر ضد انگلستان آنقدر شدت گرفت که «دکتر صلاح‌الدین»، وزیر خارجه مصر خواستار ملی شدن کانال سوئز و خلع ید امپراتوری بریتانیا از این آبراه استراتژیک شد، همان‌طور که ملت ایران در مورد نفت از بریتانیا خلع ید کرد. در آن زمان جراید مصر در این باره قلم‌فرسایی در سطح وسیع کردند و وسعت تظاهرات دانشجویان دانشگاه‌های قاهره از پل عباس آغاز و به قصر عابدین مقر ملک فاروق ختم می‌شد. فاروق چاره‌ای نداشت جز اینکه کابینه‌ها را یکی پس از دیگری ساقط کرده، کابینه جدیدی را مامور کند تا به بحران موجود خاتمه دهد.

فاروق غافل از این موضوع بود که عده‌ای از دانشجویان دانشکده افسری عباسیه نیز با لباس سویل در تظاهرات شرکت می‌کردند.

بحران کابینه‌ها و مقدمات کودتای افسران آزاد

بعد از آنکه ابراهیم عبدالهادی، وزیر خارجه پیشین از جانب فاروق مامور تشکیل کابینه شد بر اثر بحرانی که بعد از ترور «حسن البنا»، رهبر اخوان‌المسلمین پیش آمده بود، مجبور به استعفا و ملک فاروق مجبور شد که مدت کوتاهی نحاس پاشا را به نخست‌وزیری انتخاب کند. اما نحاس پاشا نیز در ماموریت جدید دچار شکست شد و در ۲۷ ژانویه ۱۹۵۲ علی ماهر پاشا به نخست‌وزیری رسید. همه مردم از نخست‌وزیران می‌خواستند که ترتیبی اتخاذ کنند تا سربازان انگلیسی که منطقه کانال را اشغال کرده بودند، تخلیه کنند. علی ماهر که قبلا رییس دفتر پادشاه بود نیز کاری از پیش نبرد زیرا بین پارلمان، پادشاه و نخست‌وزیر، هیچ‌گونه توافقی نبود و هرج‌ومرج کشور را فراگرفته بود و در ۲۲ ژوئیه ۱۹۵۲ نجیب الهلالی، یک روز قبل از کودتای افسران کابینه‌ای تشکیل داد که وزیر جنگ آن، اسماعیل شیرین بیک از نزدیکان فاروق و شوهر بعدی فوزیه که قبلا زوجه محمدرضا پهلوی بوده و مخالف ژنرال نجیب پاشا بود، از این جهت افسران آزاد در بامداد ۲۳ ژوئیه ۱۹۵۲ دست به کودتا زدند.

آغاز کودتای افسران آزاد و نتایج آن

افسران آزاد که چند روز قبل از کودتا در جزیره‌ای در رود نیل آخرین تصمیمات خود را درباره کودتا گرفته بودند، در بامداد ۲۳ ژوئیه ضمن محاصره قصر عابدین و راضی نکردن فاروق در زمینه کنار رفتن از مقام سلطنت و ترک کشور، فرزند خردسال او یعنی «فواد دوم» را به سلطنت انتخاب کردند. نخستین تصمیم شورای فرماندهی انقلاب، تشکیل نیابت سلطنت بود که از جانب سرهنگ جمال عبدالناصر و ژنرال محمد نجیب با اعضای زیر تشکیل شد؛

۱ – شاهزاده عبدالمنعم ۲ – بهاءالدین برکت ۳ – سرهنگ محمدرشاد مهنا. این شورا در ۲۶ ژوئیه ۱۹۵۲ فاروق را مجبور به استعفا کرد و متن آن از رادیو قاهره پخش شد. فاروق قبول کرد که مصر را از طریق اسکندریه به مقصد اروپا ترک گوید به شرط آنکه هنگام ترک مصر، ۲۱ تیر توپ برای احترام به او شلیک شود. شورای انقلابی افسران که مغز متفکر آنان سرهنگ جمال عبدالناصر بود با آخرین درخواست فاروق که بدرقه رسمی بود، موافقت و فاروق با شلیک توپ در اسکندریه، مصر را برای همیشه ترک کرد و فرزند خردسالش موقتا به عنوان پادشاه در قصر عابدین نگهداری می‌شد ولی تصمیمات حکومتی برطبق تصویب‌نامه‌های شورای انقلاب به ریاست عبدالناصر و نجیب ابلاغ و اجرا می‌شد. پس از آن که ملک فاروق کشور را ترک کرد، اولین تصمیم شورای انقلاب انتصاب ژنرال محمدنجیب به‌عنوان فرماندهی کل نیروهای مسلح بود و اما سرهنگ جمال عبدالناصر کسی بود که تصمیمات کلیدی شورای انقلاب را تایید می‌کرد و سپس به اجرا گذارده می‌شد. از مصوبات دیگر شورای انقلاب، انتخاب علی ماهر پاشا بودکه سابقه ضدانگلیسی داشت و چهار مرتبه در زمان سلطنت ملک فاروق به نخست‌وزیری رسیده بود که بار دیگر از جانب افسران شورای انقلاب به نخست‌وزیری انتخاب شد. او همچنین استاد حقوق دانشکده حقوق قاهره بود که ژنرال محمد نجیب زمانی به‌عنوان دانشجوی او بود. در هفتم سپتامبر ۱۹۵۲ ژنرال محمد نجیب از سوی شورای انقلاب به نخست‌وزیری رسید و علی ماهر پاشا از این سمت استعفا کرد. مهم‌ترین تصمیم شورای انقلاب، لغو رژیم سلطنتی در ۱۷ژوئن ۱۹۵۳ و اعلام رژیم جمهوری بود که در پی آن ژنرال محمد نجیب پاشا به ریاست‌جمهوری رسید و پایان دوره حکومت فرزندان محمد علی پاشا رسما اعلام و فواد دوم نزد پدرش به اروپا فرستاده شددر ۱۸آوریل ۱۹۵۴ سرهنگ جمال عبدالناصر به نخست‌وزیری رسید اما همواره بین ژنرال نجیب رییس جمهور و عبدالناصر نخست‌وزیر بر سر اداره امور کشور و سیاست خارجی و همچنین رابطه با اخوان‌المسلمین اختلاف‌نظر بود. عاقبت، جمال عبدالناصر در ۱۴نوامبر ۱۹۵۴ نخست‌وزیر، ژنرال نجیب را به‌خاطر مماشات با اخوان‌المسلمین و پیشنهاد کسب اختیارات بیشتر، از کلیه مشاغل خود خلع و او را خانه‌نشین کرد و موقتا وظایف ریاست‌جمهوری به شورای انقلاب واگذار شد ولی در عمل جمال عبدالناصر، نخست‌وزیر همه اختیارات را به خود اختصاص داد. ژنرال نجیب متولد ۲۰فوریه ۱۹۰۱ در خرطوم بود. از ۱۹۱۸ خدمات نظامی خود را آغاز کرد و از ۱۹۲۶ وارد آکادمی نظامی قاهره و به درجه افسری نایل شد. در ۱۹۴۸، هنگام جنگ فلسطین درجه سرلشکری داشت و در ژانویه ۱۹۵۲ به ریاست باشگاه افسران مصر رسید و همان‌طور که قبلا یادآور شدیم در راس شورای افسران در کودتای ۲۳ژوئیه ۱۹۵۲ شرکت کرد ولی در نتیجه اختلاف با جمال عبدالناصر، کنار گذاشته شد و دیگر کسی او را ندید تا آنکه در مراسم تشییع‌جنازه عبدالناصر شرکت کرد و در ۱۹۸۴ در قاهره درگذشت.

کامیابی‌ها و شکست‌های جمال عبدالناصر

پس از برکناری نجیب، جمال عبدالناصر در ۲۳ژوئن ۱۹۵۶ با یک همه‌پرسی که برای تدوین قانون اساسی و تکلیف پست ریاست‌جمهوری ترتیب داد، به ریاست‌جمهوری رسید. یکی از برنامه‌های بزرگ جمال عبدالناصر، ملی کردن کانال سوئز بود که از درآمد آن اولا سد بزرگ آسوان را بسازد، ثانیا از بقیه درآمد آن بودجه ملی مصر را تامین کند. این کانال را که «فردیناند دو لسپس» (Ferdinand de lespes)، مهندس فرانسوی امتیاز حفر آن را در ۳۰نوامبر ۱۸۵۴ از سعید پاشا، خدیو مصر گرفته بود و سعید پاشا برای حفر آن مبلغ ۶۰میلیون فرانک از فرانسه وام گرفته بود، باید از مالیات زارعان پنبه‌کار مصر چنین وامی مستهلک شود، بسیار ظالمانه بود که از آن زمان تا ۱۹۵۶ حق ترانزیت و عبور و مرور را دولت‌های استعماری فرانسه و انگلستان اخذ کنند. انگلیس به سبب آنکه «دیسرائیلی» (Desraeli) نخست‌وزیر آن کشور بخش عظیمی از سهام کانال را خریده عملا با دولت فرانسه در برداشت درآمد آن شریک بود. جمال عبدالناصر چون برای ساختن سد آسوان از بانک جهانی تقاضای وام کرده بود و آن بانک تحت فشار قدرت‌های غربی اعلام کرد که باید بودجه مصر را تحت کنترل قرار دهند و در آن صورت به دولت مصر وام خواهد پرداخت. جمال عبدالناصر ضمن نطقی که در میدان محمدعلی کبیر در ۲۶ژوئیه ۱۹۵۶ ایراد کرد در میان غریو شادی مردم اعلام کرد که از امروز کانال سوئز، ملی است و اضافه کرد که ما که صاحب اصلی کانال هستیم؛ در سال گذشته یعنی ۱۹۵۵ سه‌میلیون دلار عایدمان شده در حالی در همین سال انگلستان صدمیلیون دلار سود برده در صورتی که برای حفر این کانال، ۲۰هزار نفر از کشاورزان مصری را که باید در تولیدات کشاورزی شرکت کنند به‌عنوان کارگر قربانی داده‌ایم. ما با تامین حقوق از دست‌رفته خود موفق به ساختن سد عالی آسودان خواهیم شد و ما از بانک جهانی با شرایط تحمیلی وام نخواهیم گرفت. در فرانسه «گیموله»، نخست‌وزیر آن کشور و در انگلیستان «ایدن» تصمیم به جنگ با مصر گرفتند. در ۲۹اکتبر ۱۹۵۶، ارتش اسراییل به تحریک فرانسه و انگلیس ساحل شرقی کانال را اشغال و قوای فرانسه و انگلیس از طریق مدیترانه خاک مصر را بمباران کردند. این واقعه در تاریخ معاصر مصر به «عدوان‌الثلاثی» (تجاوز سه‌گانه) معروف شد.

سرانجام با پادرمیانی شوروی و اتمام حجت خروشچف، رهبر آن کشور و کوشش‌های شورای امنیت، سربازان اشغالگر فرانسوی و انگلیسی در ۲۲ نوامبر ۱۹۵۶ خاک مصر را ترک کردند و به این مناسبت همه‌ساله آن روز را به نام «عیدالنصر» (عید پیروزی) جشن می‌گرفتند. بر اثر این پیروزی بود که در تمام کشورهای عربی به نفع جمال عبدالناصر تظاهراتی برپا شد. در فوریه ۱۹۵۸ مردم سوریه یکپارچه خواهان الحاق به مصر شدند و از این جهت طی رفراندومی به اتحاد با مصر رای دادند و رییس‌جمهور سوریه به نام «شکری القوتلی» به نفع جمال عبدالناصر استعفا کرد و از این پس اتحاد مصر و سوریه را تحت عنوان «جمهوری متحد عربی» نام نهادند و با آنکه در ۱۹۶۱ سوریه با کودتایی از مصر جدا شد اما از عراق تا مراکش همه ملل عرب هنگامی که ناصر از رادیو صوت‌العرب سخنرانی می‌کرد به سخنان او گوش فرامی‌دادند. ناصر به کمک شوروی و درآمدهایی که از کانال سوئز به دست آورد، سد عالی آسوان را که از افتخارات زمان او بود، بنا کرد. بزرگ‌ترین شکست او در دوران حکومتش، تجاوز اسراییل در پنجم ژوئن ۱۹۶۷ (خامس من حزیران) به مصر، اردن و سوریه بود.

منابع:
۱- تاریخ مختصر مصر و خاندان محمدعلی پاشا، علی جواهرکلام، تهران، ۱۳۱۸
۲- تاریخ خاورمیانه، جورج لینچافسکی، ترجمه جزایری، تهران، ۱۳۳۶
۳- تاریخ معاصر کشورهای عربی، خاورشناسان شوروی، ترجمه دکتر روحانی، توس، تهران، ۱۳۶۷
۴-زندگی جمال عبدالناصر، حسام‌الدین امامی، کتاب سال کیهان، تهران، ۱۳۵۰
۵- حکومتگران کشورهای اسلامی، سیروس غفاریان، انتشارات مدرسه، تهران، ۱۳۸۶

نامه

نامه نزار قبانی شاعر عرب به‌عبدالناصر

■ آنچه می‌خوانید بخشی از نامه نزار قبانی شاعر بلندآوازه عرب خطاب به جمال عبدالناصر در اعتراض به سانسور یکی از شعرهای اوست.

حضرت رییس‌جمهور جمال عبدالناصر

در این روزها که اعصاب ما خرد شده و غم‌ها از هر سو ما را محاصره کرده، شاعری عرب که امروز از طرف مقامات رسمی جمهوری متحده عربی در معرض ظلمی واقع شده که در تاریخ ظلم نظیر ندارد، به تو نامه می‌نویسد. شرح قضیه آن است که من پس از شکست پنجم حزیران شعری تحت عنوان «هوامش علی دفتر النکسه» سرودم و در آن عصاره غم و دلشکستگی خود را گنجاندم و مواضع درد را در پیکر قوم عرب آشکار ساختم. زیرا معتقدم آنچه ما به آن دچار شدیم با پنهان شدن و فرار درمان نمی‌شود بلکه از راه روبه‌رو شدن کامل با عیب‌ها و بدی‌هایمان علاج می‌پذیرد. اگر فریاد من به لحنی تند و گزنده بود و قبلا اعتراف می‌کنم که چنین بود- فریاد بسته به شدت ضربه و خونریزی بسته به عمق جراحت است. حضرت رییس‌جمهور، در بین ما کیست که بعد از پنجم حزیران فریاد برنیاورده است؟ کدام یک از عرب‌ها آسمان را با ناخن‌هایش نخراشیده است؟ چه کسی از ما از خودش، جامه‌اش و سایه‌اش بر زمین متنفر نشده است؟ شعر من کوششی بود برای تجدیدنظر در ارزیابی ما عرب‌ها آنچنان که هستیم، دور از ادعا، مبالغه و احساسات و نیز کوششی بود برای ساختن فکر جدید قوم عرب به صورتی که چهره و اندام او با پیش از پنجم حزیران فرق داشته باشد. من چیزی بیش از آنچه دیگران گفته بودند، نگفتم و بیشتر از آنان خشم نورزیدم. اما تفاوت کار من این بود که آنچه را دیگران به شیوه زیرکانه و روزنامه‌نگاری بیان کرده بودند، من به اسلوب شاعرانه گفتم. حضرت رییس‌جمهوری، اگر اجازه فرمایی روشنی و صراحت بیشتری در سخن داشته باشم، می‌گویم که من در شعر خویش از حدود اندیشه‌های تو در انتقاد از خود تجاوز نکردم و آن روزی بود که بعد از شکست ایستادی و با شرف و امانت حساب جنگ را روشن ساختی و در هر مورد انصاف دادی. من چیزی از خود درنیاوردم...

ناصر پس از خواندن این نامه دستور داد تا به شکایت‌های قبانی رسیدگی شود.

جدول ۱۲۷۵

افقی: ۱- شاخه‌ای از علم فیزیک در مورد حرکت اجسام در هوا- محلی در خانه خدا ۲- شیرین، گوارا- ویرایش- تیر پیکاندار ۳- گیرنده امواج- غده‌ای در بدن- ثلاثه مصر ۴- علف خشک- سرزنشگر- صدای گربه- مکان ۵- رودی در فرانسه- نیل فام- خوشبختی ۶- با ادب- پرنده دریاچه- می‌آیم خودمانی ۷- دشنام دادن- علم حرکت اجسام- فیلمی به کارگردانی محمد درمنش ۸- میوه شیرین بهاری- حسرت- کشور مبارک- بعید ۹- اثری از فدریکو گارسیا لورکا- از ورزش‌های توپ و تور- دست عرب ۱۰- نوعی بیماری تنفسی- یازده- سخت و دشوار ۱۱- دوباره- شتابنده- عشوه ۱۲- چاشنی غذا- غذای مریض- تولید- چانه ۱۳- بندگی- آفتاب نیست- چشم روشنی ۱۴- روز تازی- از سبزی‌های خوشبو- اکنون ۱۵- تاریک- از بازیکنان اسبق و نامدار دورتموند و بایرن‌مونیخ

عمودی: ۱- اثر یوجیل اونیل- برای دور کردن چشم بد دود می‌کنند ۲- کشورفلاسفه- بها بازار- رووس ۳- نوعی‌اش- گوجه فرنگی- از آحاد زمان ۴- پایتخت اتریش- برنامه ورزشی- گروه نوازندگان ۵- رود آرام- امپراتوری باستانی آسیا که مرکزش «سارد» بود- فرشته ۶- بازیکن استقلال- بالای فرنگی- مخلوط با ماسه است ۷- خط و منطقه- لگام- بهره پول ۸- چرم مرغوب- شهر حضرت معصومه- ویتامین انعقاد خون، ویتامین جدولی- دیدار کننده ۹- رغبت، میله باریک- واحد ساختمانی کوچک- کفاف خرج‌های خانواده را نمی‌دهد ۱۰- هنوز لاتین- حرف همراهی عرب- پسر کوروش کبیر ۱۱- روزها- بد حال- حالت عاطفی ۱۲- اورشلیم- شب- سقف دهان ۱۳- خزنده خوش خط و خال- پودر رختشویی- کرم خونخوار ۱۴- بافنده – مایو در هم!- چراغدان ۱۵- هم رای شدن – لاش‌خور

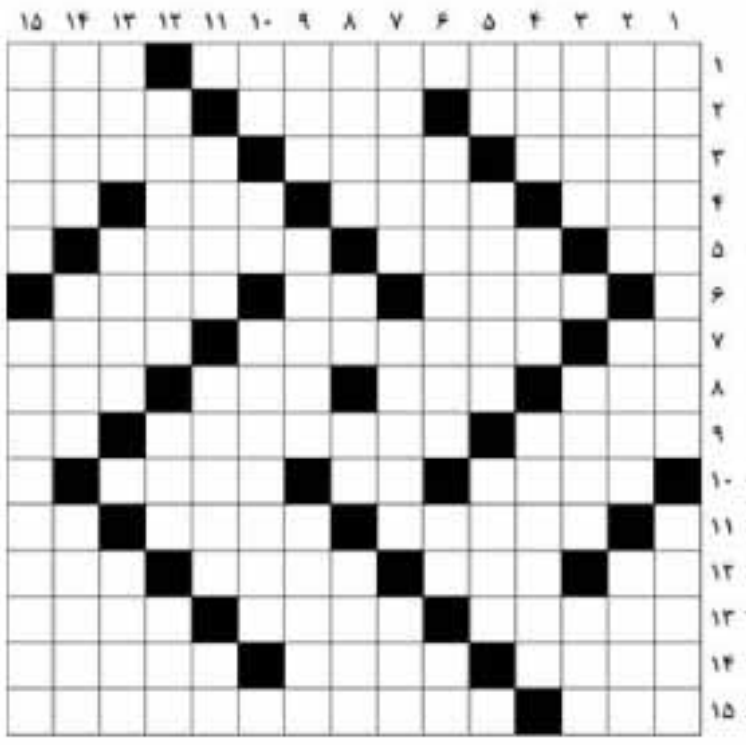

حل جدول ۱۲۷۴

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	ل	ن	س	ی	م	و	ن	س	و	ن	■	ا	س	د
۲	س	ی	م	ی	ا	■	ن	و	ب	ر	■	خ	ی	ا	و
۳	ت	ا	ر	ا	■	ا	ی	ن	ک	■	م	س	ع	د	
۴	ح	ق	ه	■	م	ع	ز	ی	■	س	س	ت	■	ی	د
۵	ک	ت	■	ش	ب	ل	ی	■	ا	ب	ل	ه	ی	■	ل
۶	ا	■	ح	و	ر	ا	■	م	د	■	خ	د	ش	ه	■
۷	م	غ	■	ت	ا	م	ی	ن	ا	ت	■	ل	ت	ر	ه
۸	ا	د	ر	■	ت	ی	م	■	ن	ا	ک	■	ن	م	ا
۹	ت	غ	ا	ر	■	ه	ی	ر	ا	ت	ی	ک	■	ز	د
۱۰	■	ن	ق	و	ش	■	ن	د	■	ن	ه	ا	ن	■	ی
۱۱	ب	■	م	ا	ن	ل	ی	■	ب	ه	ا	ر	■	ا	ج
۱۲	ی	ک	■	د	و	ک	■	ر	ی	ا	ن	■	ص	ر	ع
۱۳	ب	ر	د	ی	ا	■	ب	ه	ه	م	■	ر	د	ی	ف
۱۴	ا	ب	ا	د	■	ت	ک	ر	و	■	ت	ک	ر	ا	ر
۱۵	ک	ن	ش	■	خ	س	ر	و	ش	ک	ی	ب	ا	ی	ی

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

سودوکو ۲۸۳

قانون‌های حل جدول سودوکو:
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۹				۸	۲	۳	
۵					۷	۸		
۳			۴		۲			۶
	۱		۸	۷				
			۵	۱	۳		۴	
	۳	۵				۶		
۹						۳		۵
۲				۴	۵			
۱					۹		۶	

حل سودوکو ۲۸۲

۱	۶	۸	۴	۳	۲	۷	۵	۹
۷	۹	۲	۸	۶	۵	۴	۱	۳
۵	۳	۴	۷	۱	۹	۲	۸	۶
۲	۵	۶	۹	۷	۴	۸	۳	۱
۹	۴	۷	۱	۸	۳	۶	۲	۵
۸	۱	۳	۲	۵	۶	۹	۷	۴
۳	۷	۵	۶	۴	۸	۱	۹	۲
۴	۸	۹	۳	۲	۱	۵	۶	۷
۶	۲	۱	۵	۹	۷	۳	۴	۸